

Αίγιο, 31 Οκτωβρίου 2023

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

«Συμμετοχή του Σ.Π.Ο.Α.Κ. στην Διαβούλευση για την ΕΠΜ Περιοχής Natura Κορινθιακού Κόλπου»

Σας κοινοποιούμε το κείμενο παρέμβασης του Σ.Π.Ο.Α.Κ. το οποίο ήδη αναρτήθηκε στην Διαβούλευση σχετικά με την Εκπόνηση Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης (ΕΠΜ) για την Προστατευόμενη Περιοχή (ΠΠ) του Δικτύου Natura 2000 με κωδικό GR2530007 και ονομασία "Κορινθιακός Κόλπος" (ΤΚΣ). Το ίδιο κείμενο απεστάλη στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας / Γενική Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης, προκειμένου οι εν λόγω παρατηρήσεις να ληφθούν σοβαρά υπόψη στην τελική έγκριση της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης για την περιοχή:

«Κατάθεση απόψεων ΣΠΟΑΚ κατά την Διαβούλευση σχετικά με την Ανάθεση Εκπόνησης Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης (ΕΠΜ) για την Προστατευόμενη Περιοχή (ΠΠ) του Δικτύου Natura 2000 με κωδικό GR2530007 και ονομασία "Κορινθιακός Κόλπος" (ΤΚΣ)»

Οδηγία 92/43 για τα είδη και τους οικοτόπους

Τα υποθαλάσσια λιβάδια του Αγγειόσπερμου φυτού *Posidonia oceanica* αποτελούν κύριο βενθικό οικοσύστημα του μαλακού υποστρώματος της υποπαραλιακής ζώνης της Μεσογείου και τύπο οικοτόπου προτεραιότητας σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/ΕΟΚ. Οι οικολογικές παράμετροι από τις οποίες εξαρτάται το βάθος του ανώτερου και κατώτερου ορίου ανάπτυξης του λιβαδιού, καθώς και η πυκνότητα του λιβαδιού είναι το φως και ο υδροδυναμισμός. Τα περισσότερα λιβάδια απαντούν μεταξύ των ισοβαθών των 5 και 35 μέτρων. Όπως είναι φυσικό η μορφή της βλάστησης διαφοροποιείται λόγω αλλαγής των συνθηκών φωτισμού, υδροδυναμισμού και τύπου υποστρώματος (βράχος, άμμος, λάσπη). Τα λιβάδια του *P. oceanica* μειώνουν την κινητική ενέργεια του νερού, σαν φυσικό φράγμα, και προστατεύουν άμεσα την ακτογραμμή. Παράλληλα προσφέρουν ενδιαίτημα σε πλήθος οργανισμών και συμβάλλουν

σημαντικά στην διατήρηση της βιοποικιλότητας. Ειδικότερα ως προς την βιώσιμη διαχείριση της αλιείας τα λιβάδια διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην αναπαραγωγή των ψαριών. Τα νεογέννητα ψάρια (δηλαδή ο «γόνος») βρίσκουν καταφύγιο στα λιβάδια και η προστασία τους αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την ανανέωση των ιχθυο-αποθεμάτων.

Πιο συγκεκριμένα, τα υποθαλάσσια λιβάδια αποτελούν σημαντικό καταφύγιο του γόνου στις βόρειες ακτές του Κορινθιακού. Τα λιβάδια αυτά δεν είναι εκτεταμένα, συγκρινόμενα με εκείνα των ακτών του βόρειου Ιόνιου, ωστόσο για μια ημίκλειστη θαλάσσια περιοχή όπως ο Κορινθιακός η παρουσία τους θεωρείται κρίσιμη για τη βιώσιμη διαχείριση της αλιείας στην περιοχή. Επιπλέον τα λιβάδια ποσειδωνίας κατακρατούν το διοξείδιο του άνθρακα, συμβάλλοντας έτσι στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Ομοίως, τα λιβάδια ποσειδωνίας έχουν σημαντικό ρόλο στην ποιότητα των παράκτιων υδάτων χάρις στη μεγάλη παραγωγή οξυγόνου, καθώς ένα τμ ποσειδωνίας παράγει 14 λίτρα οξυγόνου την ημέρα.

Τα υποθαλάσσια λιβάδια απαντούν συνήθως σε παράκτιες περιοχές, όπου αναπτύσσονται και οι περισσότερες ανθρώπινες οικονομικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τον θαλάσσιο χώρο, όπως π.χ. οι λιμενικές εγκαταστάσεις, η αστική-βιομηχανική ανάπτυξη, η αλιεία και η υδατοκαλλιέργεια. Όλες αυτές οι δραστηριότητες έχουν δυσμενείς επιπτώσεις στη διατήρηση των υποθαλάσσιων λιβαδιών. Το 10% της έκτασης των λιβαδιών ποσειδωνίας στη Μεσόγειο έχει απωλεστεί τα τελευταία 100 χρόνια.

Η Ποσειδωνία είναι ένα θαλάσσιο Αγγειόσπερμο φυτό με πολύ βραδείς ρυθμούς ανάπτυξης. Ένα διάκενο μέσα στο υποθαλάσσιο λιβάδι που θα δημιουργηθεί από την αλυσίδα μιας άγκυρας θα χρειαστεί πολλές δεκαετίες για να επουλωθεί. Το ίδιο ισχύει και για τα διάκενα που δημιουργούν τα συρόμενα αλιευτικά εργαλεία, ενώ η μείωση της διαύγειας των θαλασσών που οφείλεται στην αστική-βιομηχανική ρύπανση ή στην υδατοκαλλιέργεια αναγκάζει τα υποθαλάσσια λιβάδια να εγκαταλείπουν τα βαθύτερα όρια ανάπτυξής τους λόγω έλλειψης ποσότητας φωτός ικανής να εξασφαλίσει τη φωτοσύνθεση.

Συχνά η υποχώρηση του υποθαλάσσιου λιβαδιού είναι μη αναστρέψιμη. Είναι χαρακτηριστική η περίπτωση των διάκενων στα υποθαλάσσια λιβάδια Ποσειδωνίας που παρατηρούνται σήμερα σε περιοχές, όπου κατά τον 19ο αιώνα αγκυροβολούσαν τα μεγάλα ιστιοφόρα της εποχής εκείνης. Προκύπτει λοιπόν πρόβλημα διαχείρισης των υποθαλάσσιων λιβαδιών Ποσειδωνίας,

ώστε να υπάρχει μεν προστασία, αλλά να εξασφαλίζεται και η οικονομική δραστηριότητα. Προς την κατεύθυνση αυτή κινήθηκε:

1) Η Οδηγία για τους Οικότοπους (92/43/ΕΟΚ) που χαρακτήρισε τα υποθαλάσσια λιβάδια ως «τύπο οικοτόπου προτεραιότητας» και όρισε ως στόχο προστασίας να συμπεριληφθεί το 60% της έκτασής τους στις περιοχές Natura.

2) Ο Ευρωπαϊκός Κανονισμός Μεσογειακής Αλιείας (1967/2006) κατά τον οποίο τα Κράτη Μέλη οφείλουν να χαρτογραφήσουν τα υποθαλάσσια λιβάδια και να ορίσουν σε ποιες περιοχές μπορεί να επιτρέπεται η χρήση συρόμενων εργαλείων. Οι περιοχές αυτές δεν θα πρέπει να ξεπερνούν το 10% της συνολικής έκτασης των υποθαλάσσιων λιβαδιών της επικράτειάς τους.

Σύμφωνα με τα ως άνω αναφερόμενα επιβάλλεται να προβλεφθούν στόχοι διατήρησης σε επίπεδο μιας περιοχής του δικτύου Natura 2000. Οι στόχοι διατήρησης είναι μία δέσμη συγκεκριμένων στόχων που πρέπει να επιτευχθούν στη περιοχή προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η περιοχή θα συμβάλλει κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο στην διατήρηση ή επίτευξη της Ικανοποιητικής Κατάστασης Διατήρησης σε εθνικό, βιογεωγραφικό ή ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι ως άνω στόχοι καθορίζονται ως προς συγκεκριμένες παραμέτρους λαμβάνοντας υπόψη τις οικολογικές απαιτήσεις τους, την κατάσταση διατήρησής τους σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, τις απειλές και τους κινδύνους υποβάθμισης, καταστροφής ή όχλησης τους, την εθνική και ευρωπαϊκή σημασία τους για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και τη συνολική συνοχή του δικτύου Natura 2000.

Για κάθε παράμετρο ορίζονται η ποσοτική τιμή στόχος με την αντίστοιχη μονάδα μέτρησης και ο εξειδικευμένος στόχος ο οποίος υποδηλώνει την «επίτευξη» ή τη «διατήρηση» της τιμής στόχου. Όταν, η μία από τις υπό αξιολόγηση παραμέτρους έχει τιμή στόχο που κρίνεται ικανοποιητική για τη διατήρηση ενός είδους σε μια περιοχή του εθνικού οικολογικού δικτύου Natura 2000, τότε προτείνεται η «διατήρηση» της τιμής στόχου. Όταν, η τιμή στόχος της παραμέτρου κρίνεται ως μη ικανοποιητική για τις προοπτικές διατήρησης ενός είδους σε μια περιοχή του εθνικού οικολογικού δικτύου Natura 2000, τότε προτείνεται η «επίτευξη» της τιμής στόχου. Η τιμή στόχος που καθορίζεται για έναν φυσικό τύπο οικοτόπου ή ένα είδος σε μια συγκεκριμένη περιοχή του εθνικού οικολογικού δικτύου Natura 2000, θεωρείται ως η ελάχιστη επιθυμητή τιμή.

Στο πλαίσιο του καθορισμού των στόχων διατήρησης φυσικών τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι και ειδών του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και Τόπους Κοινοτικής Σημασίας του δικτύου NATURA 2000, εξεδόθη η υπ' αριθμ. οικ. ΥΑ/24776/985 (ΦΕΚ Β' 1807/22-03-2023). Σύμφωνα με την ως άνω υπουργική απόφαση, όσον αφορά την περιοχή του Κορινθιακού Κόλπου (GR2530007) τίθενται ειδικοί στόχοι διατήρησης για τον τύπο οικοτόπου "Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με *Posidonia* (*Posidonium oceanicae*)". Συγκεκριμένα όσον αφορά την παράμετρο της Κάλυψης Λιβαδιού (στα 15 μέτρα βάθος) η τιμή στόχου τίθενται σε ποσοστό μεγαλύτερο του 70%. Να σημειωθεί ότι η Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη σφάλλει κατά το μέρος που υποστηρίζει ότι δεν έχουν τεθεί ειδικοί στόχοι διατήρησης για την Ποσειδωνία που αφορά την περιοχή του Κορινθιακού Κόλπου (GR2530007).

Επομένως, η ως άνω παράλειψη καθιστά ανέφικτο το στόχο του ορθού προσδιορισμού των χρήσεων γης, θαλάσσιων ζωνών και δραστηριοτήτων, τόσο εκείνων που είναι εντός των παράκτιων υδάτων (πχ. υδατοκαλλιέργειες) όσο και εκείνων που είναι στην ξηρά. Σύμφωνα, λοιπόν, με τα παραπάνω η ΕΠΜ αντιβαίνει στις απαιτήσεις της οδηγίας 92/43 και δεν μπορεί να εκπληρώσει τον σκοπό της, όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 47 του ν. 4685/2020.

Οδηγία 2000/60 για την πολιτική στον τομέα των υδάτων

Κατά το άρθρο 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2000/60, αυτή έχει ως σκοπό τη θέσπιση πλαισίου για την προστασία των εσωτερικών επιφανειακών, των μεταβατικών, των παράκτιων και των υπόγειων υδάτων, το οποίο να αποτρέπει την περαιτέρω επιδείνωση, να προστατεύει και να βελτιώνει την κατάσταση των υδάτινων οικοσυστημάτων, καθώς και των αμέσως εξαρτώμενων από αυτά χερσαίων οικοσυστημάτων. Οι θαλάσσιες περιοχές και ιδιαίτερα εκείνες που ανήκουν στο δίκτυο natura 2000 υπάγονται στο καθεστώς της οδηγίας 2000/60. Πρόκειται για τα παράκτια ύδατα (άρθρο 2(7) της οδηγίας 2000/60). Περαιτέρω, τα παράκτια ύδατα περιλαμβάνονται στα "συστήματα επιφανειακών υδάτων" (άρθρο 2(10) της οδηγίας 2000/60) τα οποία πρέπει να διατηρούνται σε καλή κατάσταση (ή αν δεν είναι σε αυτή την κατάσταση, να αποκαθίστανται) χρησιμοποιώντας τη μεθοδολογία του παραρτήματος V της οδηγίας 2000/60 (άρθρο 4(1)(α) της ίδιας οδηγίας). Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 6 της ίδιας οδηγίας, κάθε προστατευόμενη από την ενωσιακή νομοθεσία περιοχή πρέπει να εντάσσεται στο μητρώο προστατευόμενων περιοχών με σκοπό "την προστασία των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων τους".

Στην παρούσα ΕΠΜ δεν επιχειρήθηκε καμία αξιολόγηση της οικολογικής κατάστασης των συστημάτων των παράκτιων υδάτων της προστατευόμενης περιοχής του Κορινθιακού Κόλπου βάσει του παραρτήματος V της οδηγίας 2000/60, όπως επιβάλλει το άρθρο 4(1)(α) της ίδιας οδηγίας, πολλώ δε μάλλον που ανήκει στις προστατευόμενες περιοχές του άρθρου 6(2) της οδηγίας 2000/60. Συγκεκριμένα δεν μάς παρέχει τα ποιοτικά στοιχεία για την ταξινόμηση της οικολογικής κατάστασης των παράκτιων υδάτων που προβλέπονται στο παράρτημα V 1.1.4., όπως είναι τα βιολογικά στοιχεία, τα χημικά και φυσικοχημικά στοιχεία και, κυρίως, “η ρύπανση από όλες τις ουσίες προτεραιότητας οι οποίες είναι γνωστές στο ότι απορρίπτονται στο υδατικό σύστημα και η ρύπανση από άλλες ουσίες οι οποίες είναι γνωστό ότι απορρίπτονται σε σημαντικές ποσότητες στο υδατικό σύστημα”.

Αυτή η παράλειψη (η οποία δεν μπορεί να αρθεί με πιθανή αναφορά στο ΣΔΛΑΠ της Β. Πελοποννήσου καθόσον στο εν λόγω σχέδιο δεν περιλαμβάνεται ο Κορινθιακός Κόλπος ως περιοχή natura 2000), δεν επιτρέπει τον ορθό προσδιορισμό των χρήσεων και των δραστηριοτήτων, που αποτελούν στόχους κάθε ΕΠΜ. Ειδικότερα, η μη αξιολόγηση της οικολογικής κατάστασης των παράκτιων υδάτων δεν παρέχει τη δυνατότητα να εκτιμηθεί εάν αυτή είναι η κατάλληλη, ώστε να προστατεύονται τα είδη της θαλάσσιας περιοχής, όπως απαιτείται από τη νομοθεσία. Ειδικότερα, το άρθρο 6, παράγραφος 2, της οδηγίας 92/43 ορίζει ότι πρέπει να αποφεύγονται, στις ειδικές ζώνες διατήρησης, όπως είναι ο Κορινθιακός Κόλπος, η υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων ειδών καθώς και οι ενοχλήσεις που έχουν επιπτώσεις στα είδη για τα οποία οι ζώνες διατήρησης έχουν ορισθεί, εφόσον οι ενοχλήσεις αυτές θα μπορούσαν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις όσον αφορά τους στόχους που θέτει η εν λόγω οδηγία. Η μη αξιολόγηση της οικολογικής κατάστασης των παράκτιων υδάτων δεν διασφαλίζει την επίτευξη του στόχου στον οποίο αποβλέπει το άρθρο 6(2) της οδηγίας 92/43.

Επομένως, η ως άνω παράλειψη καθιστά ανέφικτο το στόχο του ορθού προσδιορισμού των χρήσεων γης, θαλάσσιων ζωνών και δραστηριοτήτων, τόσο εκείνων που είναι εντός των παράκτιων υδάτων (πχ. υδατοκαλλιέργειες) όσο και εκείνων που είναι στην ξηρά, πολλώ δε μάλλον που δεν υφίσταται θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός, όπως επιβάλλει η οδηγία 2014/89. Σύμφωνα, λοιπόν, με τα παραπάνω η ΕΠΜ αντιβαίνει στις ως άνω αναφερόμενες διατάξεις της οδηγίας 2000/60 και δεν μπορεί να εκπληρώσει τον σκοπό της, όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 47 του ν. 4685/2020.

Οδηγία 2008/56 για τη θαλάσσια στρατηγική

Σκοπός της οδηγίας 2008/56 είναι να επιτευχθεί ή να διατηρηθεί καλή περιβαλλοντική κατάσταση για το θαλάσσιο περιβάλλον (άρθρο 1). Η αξιολόγηση την οποία επιβάλλει η οδηγία αναφέρεται στην ανάλυση για τα βασικά γνωρίσματα και χαρακτηριστικά των υδάτων της περιοχής και στην ανάλυση για τις κυριότερες πιέσεις και επιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, στην περιβαλλοντική κατάσταση των ως άνω υδάτων (άρθρο 8(1) της οδηγίας 2008/56). Περαιτέρω, οι ως άνω αναλύσεις στηρίζονται και στις αναλύσεις και αξιολογήσεις που προβλέπονται στην οδηγία 2000/60 (άρθρο 8(2) της οδηγίας 2008/56). Η ΕΠΜ δεν κάνει καμία αναφορά εάν και κατά πόσον έχουν γίνει οι επιβαλλόμενες από την οδηγία 2008/56 αναλύσεις για την περιβαλλοντική κατάσταση των υδάτων της περιοχής του Κορινθιακού Κόλπου σε συνδυασμό με την μη αξιολόγηση των παράκτιων υδάτων, που προβλέπεται από την οδηγία 2000/60 και από την οποία εξαρτάται η προστασία των ειδών και των οικοτόπων της ως άνω περιοχής.

Επομένως, η ως άνω παράλειψη καθιστά ανέφικτο το στόχο του ορθού προσδιορισμού των χρήσεων γης, θαλάσσιων ζωνών και δραστηριοτήτων, τόσο εκείνων που είναι εντός των παράκτιων υδάτων (πχ. υδατοκαλλιέργειες) όσο και εκείνων που είναι στην ξηρά, πολλώ δε μάλλον που δεν υφίσταται θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός, όπως επιβάλλει η οδηγία 2014/89. Σύμφωνα, λοιπόν, με τα παραπάνω η ΕΠΜ αντιβαίνει στις ως άνω αναφερόμενες διατάξεις της οδηγίας 2008/56 και δεν μπορεί να εκπληρώσει τον σκοπό της, όπως αυτός ορίζεται στο άρθρο 47 του ν. 4685/2020.

(2020) Στρατηγική για τη βιοποικιλότητα της ΕΕ με ορίζοντα το 2030

Στη στρατηγική για τη βιοποικιλότητα της ΕΕ με ορίζοντα το 2030 αναφέρεται ότι ένας βασικός της ΕΕ στόχος είναι να ενταχθεί σε καθεστώς αυστηρής προστασίας το 10% της κάθε προστατευόμενης περιοχής (ο ίδιος στόχος τίθεται και στην Πρόταση Κανονισμού για την αποκατάσταση της φύσης (COM(2022) 304). Δίνεται δηλαδή έμφαση σε οικοσυστήματα πολύ υψηλής αξίας ή δυναμικού βιοποικιλότητας. Αυτό σημαίνει ότι, εν προκειμένω, θα πρέπει στην ΕΠΜ για τον Κορινθιακό Κόλπο να εντοπιστούν οι φυσικοί οικότοποι προτεραιότητας και τα είδη προτεραιότητας, όπως επίσης και οι τόποι με ενισχυμένη βιοποικιλότητα, ώστε να εξασφαλιστεί η ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης. Αυτό σημαίνει ότι η ΕΠΜ θα πρέπει να εστιαστεί στην οικολογική συνεκτικότητα της εν λόγω θαλάσσιας περιοχής, η οποία είναι κρίσιμη τόσο για τους οικότοπους όσο και για τα είδη. Η συνεκτικότητα έχει να κάνει, μεταξύ

άλλων, με τη ροή των θρεπτικών ουσιών, τις μεταναστεύσεις, τις ροές γονιδίων, τις παλίρροιες, τα ρεύματα κλπ. Η μελέτη των ως άνω στοιχείων είναι θεμελιώδους σημασίας για την προστασία των οικοτόπων και των ειδών, ιδίως για την προστασία των τόπων εκτροφής και γόνου των ψαριών. Τα ως άνω στοιχεία δεν υπάρχουν στην ΕΠΜ και, συνεπώς, δεν θα καταστεί εφικτή η μελλοντική οριοθέτηση του ποσοστού 10% της προστατευόμενης θαλάσσιας περιοχής ως τόπου αυστηρής προστασίας. Συνεπώς, η ΕΠΜ θα πρέπει να συμπληρωθεί ως προς αυτό.

*Σύνδεσμος Προστασίας και Ορθολογικής Ανάπτυξης του Κορινθιακού Κόλπου (Σ.Π.Ο.Α.Κ.) «Ο ΑΡΙΩΝ»
Ν. Πλαστήρα 19 & Κανελλοπούλου, 25100 – Αίγιο, Τηλ. 26910 62578, speak@otenet.gr*